บทที่ 4

โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย

ในบทนี้เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการรวบรวมเก็บข้อมูล จากแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวแทนคนไทยจำนวน 50 คน แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 เพื่อจำแนกว่าภาษาไทยมีโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องเป็นแบบใด โดยในบทนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ คือ ส่วนที่ 1 โครงสร้างการขอร้อง และส่วนที่ 2 กลวิธีการขอร้อง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 โครงสร้างการขอร้อง

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง 4.1.1 โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยว่ามีรูปแบบต่าง ๆ อะไรบ้าง 4.1.2 ความถี่ในการปรากฏโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย และ 4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

4.1.1 โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยสามารถจำแนกได้ 5 รูปแบบดังนี้ คือ

1. โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว
2. โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย
3. โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายและตามด้วยส่วนหลัก
4. โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย
5. โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว

4.1.2 ความถี่ในการปรากฏโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย

จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้อง พบว่าในภาษาไทยมีทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ซึ่งในแต่ละรูปแบบก็จะมีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกัน และเนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าโครงสร้าง

การขอร้องแบบใดที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด ดังนั้นในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยได้นำการขอร้องจำนวนทั้งหมด 450 ข้อความ ที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาแจงนับเพื่อหาความถี่ในการปรากฏโครงสร้างการขอร้อง ซึ่งผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความถี่ในการปรากฏโครงสร้างการขอร้องที่พบในภาษาไทย

รูปแบบที่	โครงสร้าง	ความถี่การปรากฏ	ร้อยละของการปรากฏ
1.	ส่วนหลักเพียงอย่างเดียว [ ]	22	4.89
2.	ส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย [ ] ( )	73	16.22
3.	ส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก ( ) [ ]	170	37.78
4.	ส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย ( ) [ ] ( )	174	38.67
5.	ส่วนขยายเพียงอย่างเดียว ( ) ( ) ( )	11	2.44
รวม		450	100

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละการปรากฏโครงสร้างการขอร้องที่พบในภาษาไทย

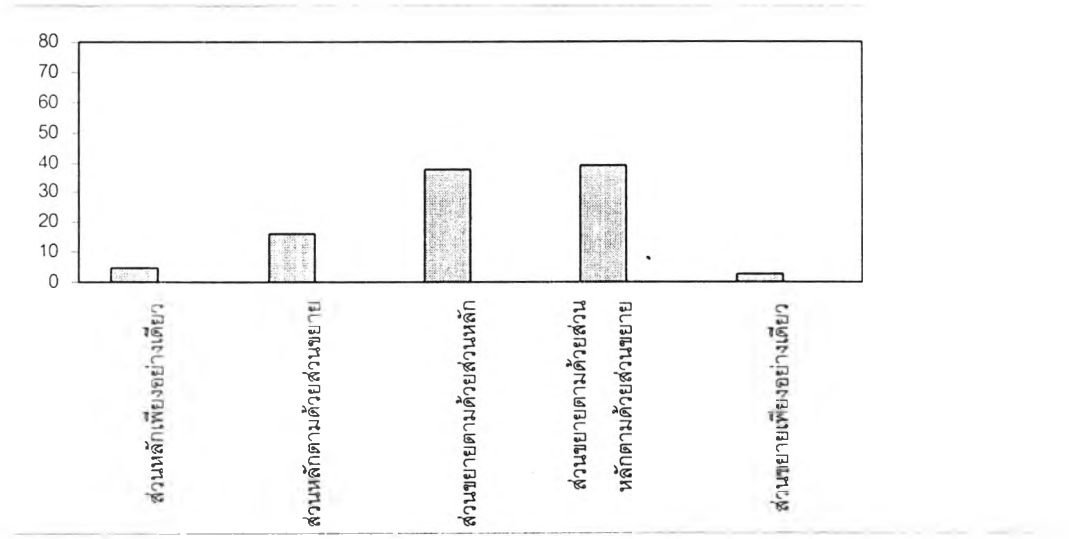

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยโดยส่วนใหญ่จะนิยมใช้โครงสร้างการขอร้องที่มีทั้งส่วนหลักและส่วนขยายในปริมาณที่มาก โดยโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยายที่พบการใช้โครงสร้างแบบนี้จำนวน 174 ข้อความ หรือคิดเป็น 38.67% รองลงมาคือ โครงสร้างที่ประกอบ

ด้วยส่วนขยายและตามด้วยส่วนหลักคิดเป็น 37.78% โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย คิดเป็น 16.22% และโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว คิดเป็น 4.89% ส่วนโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียวเป็นโครงสร้างที่ปรากฏการใช้น้อยที่สุด พบเพียง 2.44%

เป็นที่น่าสังเกตว่า โครงสร้างการขอร้องในรูปแบบที่ 1 คือส่วนหลักเพียงอย่างเดียวพบเพียง 22 ข้อความเท่านั้น เช่นในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของลูกน้อง

(48) (นิสิต) [อาจารย์ขอยืมหนังสือเล่มนี้หน่อยได้ไหมครับ]

และรูปแบบที่ 5 คือ ส่วนขยายเพียงอย่างเดียว พบเพียง 11 ข้อความ ดังเช่นในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์เจ้านาย

(49) (นายครับ) (โทรศัพท์แถวนี้อยู่ตรงไหนครับ) (ผมหาไม่เจอ) (พอดีผมจะต้องใช้โทรศัพท์ตอนนี้ด้วยสิครับ)

ส่วนรูปแบบที่ 2-4 ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีองค์ประกอบทั้งส่วนหลักและส่วนขยายอยู่ร่วมกันในข้อความพบมากถึง 417 ข้อความ หรือคิดเป็น 92.67% จากลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างการขอร้องทั้งสองส่วนมีความสำคัญมากพอกัน กล่าวคือส่วนหลักเป็นส่วนของการแสดงเจตนาให้ผู้ฟังได้ทราบความต้องการของผู้พูด และส่วนขยายเป็นส่วนที่เพิ่มความชัดเจนของส่วนหลักให้มีมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมแสดงการขอร้องอย่างชัดเจนด้วยส่วนหลักกับผู้ฟังก่อน ดังจะเห็นได้จากการใช้โครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนหลักก่อนในงานวิจัยนี้คือ รูปแบบที่ 1 และ 2 รวมกันมีเพียง 21.11% ขณะที่โครงสร้างรูปแบบที่ 3 – 5 เป็นโครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนขยาย พบมากรวมกันมี 78.89% แสดงให้เห็นว่า การขอร้องของผู้พูดภาษาไทยจะไม่ใช้โครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนหลักแต่จะใช้โครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนขยายหรือมีแต่ส่วนขยายในการขอร้องทำให้คำขอร้องอ่อนลง

จากการศึกษาปริมาณการปรากฏส่วนขยายในโครงสร้างการขอร้องที่มีส่วนขยายในภาษาไทยพบดังนี้

ตารางที่ 4 ปริมาณการปรากฏส่วนขยายในโครงสร้างการขอร้องที่มีส่วนขยายในภาษาไทย

รูปแบบโครงสร้าง	จำนวนส่วนขยาย
2. [ ] (min1-max5)	123
3. (min1-max5) [ ]	380
4. (min1-max5) [ ] (min1-max4)	548
5. ( ) ( ) ( ) (min3-max6)	48
รวม	1,094

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่าจำนวนส่วนขยายที่พบในคำขอร้อง 450 ข้อความในภาษาไทยมีจำนวนมากถึง 1,094 ส่วนขยาย โครงสร้างการขอร้องที่มีส่วนขยายทั้ง 4 รูปแบบสามารถมีส่วนขยายได้มากกว่าหนึ่งส่วน คือ รูปแบบ [ ] ( ) และรูปแบบ ( ) [ ] มีส่วนขยายได้มากที่สุดถึง 5 ส่วน ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์ของเพื่อน

(50) (ขอโทษนะ) [ขอยืมใช้โทรศัพท์หน่อยสิ]

(51) [ขอยืมโทรศัพท์หน่อยนะ] (พอดีที่บ้านมีธุระด่วน)

รูปแบบ ( ) [ ] ( ) มีส่วนขยายก่อนส่วนหลักได้ถึง 5 ส่วน และหลังส่วนหลักมีส่วนขยายมากที่สุดได้ถึง 4 ส่วน ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอให้หัวหน้าแปลเอกสาร

(52) (ขอโทษนะคะหัวหน้า) (ไม่ทราบว่าหัวหน้าพอจะมีเวลาสัก 30 นาทีไหมคะ) [คือ ดิฉันมีเรื่องอยากรบกวนให้หัวหน้าช่วยแปลบทความฉบับนี้ให้หน่อยค่ะ] (ขอบคุณค่ะ)

กรณีที่มีโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียวพบส่วนขยายน้อยที่สุด 3 ส่วน และมากที่สุด 6 ส่วน

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการขอร้องกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังในภาษาไทยก็เพื่อศึกษาว่าสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังที่แตกต่างจะมีผลต่อการใช้โครงสร้างการขอร้องหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลปรากฏ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความถี่ในการปรากฏโครงสร้างการขอร้องที่พบในภาษาไทยกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

รูปแบบที่	โครงสร้าง	สถานภาพทางสังคม					
		ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง		ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง		ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง	
		ความถี่	%การปรากฏ	ความถี่	%การปรากฏ	ความถี่	%การปรากฏ
1.	ส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	1	0.67	8	5.33	13	8.67
2.	ส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย	2	1.33	23	15.33	48	32
3.	ส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก	73	48.66	53	35.34	44	29.33
4.	ส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	67	44.67	63	42	44	29.33
5.	ส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	7	4.67	3	2	1	0.67
รวม		150	100	150	100	150	100

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละการปรากฏโครงสร้างการขอร้องที่พบในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

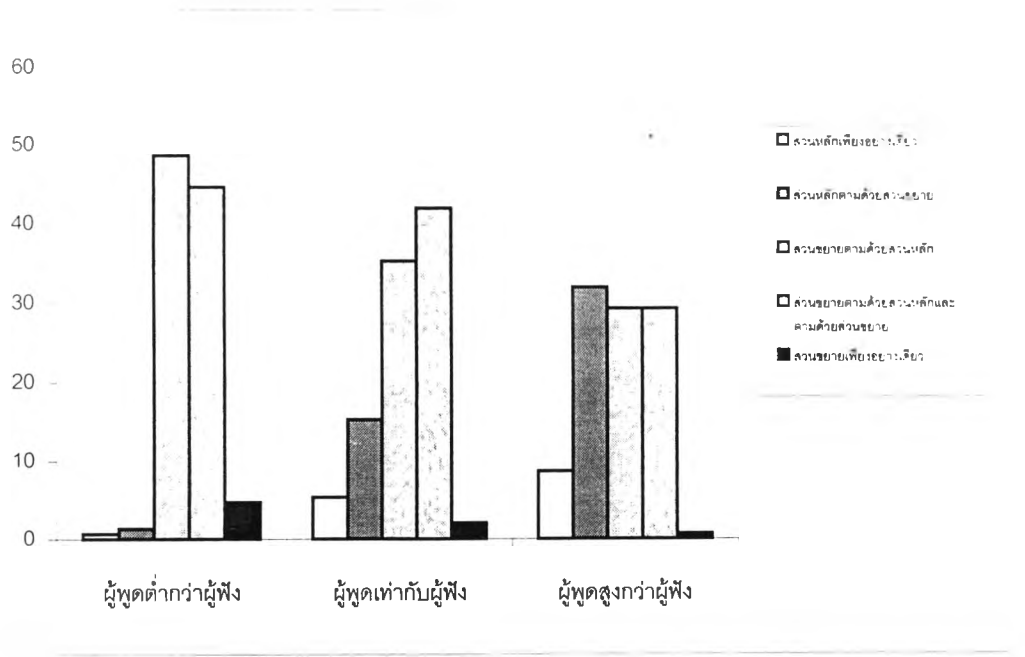

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาสถานภาพทางสังคมในกรณีที่ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง พบว่า โครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด คือ รูปแบบ ( ) [ ] โครงสร้างส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก พบ 73 ข้อความ คิดเป็น 48.66% รองลงมาคือ รูปแบบ ( ) [ ] ( ) โครงสร้างส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย คิดเป็น 44.67% โครงสร้างที่มีแต่ส่วนขยาย คือ รูปแบบ( ) ( ) ( ) ในกลุ่มนี้มี 4.67% สูงที่สุดเมื่อเทียบกับกรณีที่สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังเท่ากัน หรือสูงกว่า ส่วนรูปแบบที่นำด้วยส่วนหลัก หรือส่วนหลักเพียงอย่างเดียว คือรูปแบบ [ ] ( ) และรูปแบบ [ ] พบเพียง 1.33% และ 0.67% ตามลำดับ

ส่วนกรณีที่สถานภาพทางสังคมของผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง พบว่าโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด คือรูปแบบ ( ) [ ] ( ) โครงสร้างส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย พบ 63 ข้อความ คิดเป็น 42% รองลงมาคือ รูปแบบ ( ) [ ] โครงสร้างส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก คิดเป็น 35.34% รูปแบบ [ ] ( ) โครงสร้างส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย พบ 15.33% และรูปแบบ [ ] โครงสร้างส่วนหลักเพียงอย่างเดียว พบ 5.33% ส่วนโครงสร้างส่วนขยายเพียงอย่างเดียวพบน้อยที่สุดในสถานภาพทางสังคมของผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง คือ 2%

ในสถานการณ์ที่สถานภาพทางสังคมของผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง พบว่ารูปแบบ [ ] ( ) โครงสร้างส่วนหลักตามด้วยส่วนขยายเป็นโครงสร้างที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุดคือ 32% รองลงมาคือ โครงสร้างรูปแบบ ( ) [ ] และ ( ) [ ] ( ) พบในปริมาณเท่ากัน คือ 29.33% และรูปแบบ [ ] โครงสร้างส่วนหลักเพียงอย่างเดียว พบ 8.67% ส่วนรูปแบบ ( ) ( ) ( ) โครงสร้างส่วนขยายเพียงอย่างเดียวพบปริมาณการใช้น้อยที่สุดเช่นเดียวกับที่พบในสถานภาพทางสังคมของผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง คือ 0.67%

เป็นที่น่าสังเกตว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง พบว่าโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด คือรูปแบบ ( ) [ ] ( ) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีจำนวนส่วนขยายมาก ทั้งนี้ผู้พูดภาษาไทยอาจเห็นว่า สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังที่เท่ากันอาจทำให้ผู้ฟังกล้าที่จะปฏิเสธการขอร้องของผู้พูดมากกว่าสถานภาพอื่น

นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่น่าสนใจจากรูปแบบโครงสร้างการขอร้องในแต่ละสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังดังนี้คือ

ตารางที่ 6 ร้อยละการปรากฏโครงสร้างการขอร้องที่พบในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

จำนวนการปรากฏโครงสร้าง (%) / โครงสร้าง	สถานภาพทางสังคม		
	ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง	ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง	ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง
โครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบ [ ] และ [ ] ( )	2	20.66	40.67
โครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนขยาย (รูปแบบ ( ) [ ], ( ) [ ] ( ) และ ( ) ( ) ( ))	98	79.34	59.33
รวม	100%	100%	100%

เมื่อพิจารณาจากตารางจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังจะมีการใช้โครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนหลักเพียง 2 % จำนวนการปรากฏของโครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนหลักเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง (20.66%) และกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง (40.67%)

ในทางกลับกันลักษณะโครงสร้างที่เริ่มต้นด้วยส่วนขยายหรือประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว จะพบโครงสร้างลักษณะนี้สูงมากในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง (98%) จำนวนการปรากฏของโครงสร้างชนิดนี้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางเท่ากับผู้ฟัง (79.34%) และในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง (59.33%)

จากลักษณะดังกล่าวสรุปได้ว่า สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังในภาษาไทยมีบทบาทต่อการใช้โครงสร้างการขอร้องอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะดังกล่าวแตกต่างจากโครงสร้างการขอร้องในผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเปรียบต่างให้เห็นอย่างชัดเจนในบทที่ 6

4.2 กลวิธีการขอร้อง

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง 4.2.1 กลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย 4.2.2 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย และ 4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

4.2.1 กลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย

การวิเคราะห์กลวิธีการขอร้องในภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อความการขอร้องจำนวน 450 ข้อความ ซึ่งประกอบด้วยข้อความย่อยจำนวนทั้งสิ้น 1,533 ข้อความย่อย ที่เป็นส่วนหลักจำนวน 439 ส่วน และส่วนขยายจำนวน 1,094 ส่วนมาจำแนกกลวิธีการขอร้อง ผลการวิเคราะห์พบกลวิธี 3 กลวิธี ซึ่งในแต่ละกลวิธีสามารถจำแนกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 กลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย

ส่วนของโครงสร้าง	กลวิธี	กลวิธีย่อย
ส่วนหลักของการขอร้อง (Head act)	1. กลวิธีแบบตรง (direct strategies)	1.1 การกล่าวเชิงคำสั่ง 1.2 การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา 1.3 การบอกความต้องการของผู้พูด
	2. กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional indirect strategies)	2.1 การบอกอย่างมีเงื่อนไข 2.2 การถามความเป็นไปได้ 2.3 การแสดงความลังเลใจ
ส่วนขยายของการขอร้อง (Supportive move)	3. กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional indirect strategies)	3.1 การแสดงเหตุผล 3.2 การเกริ่นนำ 3.3 การทักทาย 3.4 การขอโทษ 3.5 การขอบคุณ 3.6 การให้คำสัญญา 3.7 การให้ข้อเสนอทดแทน 3.8 การยกย่องผู้ฟัง 3.9 การเน้นย้ำคำขอร้อง 3.10 การเสนอข้อต่อรองให้กับผู้ฟัง 3.11 การแสดงความเกรงใจ 3.12 การแสดงความกังวลใจ

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่ากลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทยทั้ง 3 กลวิธีนั้น กลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นกลวิธีที่ปรากฏกับส่วนหลักของการขอร้อง และสำหรับกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ก็พบในส่วนขยายของการขอร้องเท่านั้น

4.2.2 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย

หลังจากจำแนกกลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย ดังปรากฏในหัวข้อที่ 4.2.1 ซึ่งในแต่ละกลวิธีจะมีความถี่ในการปรากฏที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้รายละเอียดว่ากลวิธีการขอร้องแบบใดที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้แจงนับความถี่ในการปรากฏกลวิธีการขอร้องของแต่ละกลวิธี ผลปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย

ส่วนของโครงสร้าง	กลวิธี	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ
ส่วนหลักของการขอร้อง	1. กลวิธีแบบตรง	199	12.98
	2. กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	240	15.66
ส่วนขยายของการขอร้อง	3. กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	1,094	71.36
รวม		1,533	100

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละการปรากฏกลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย

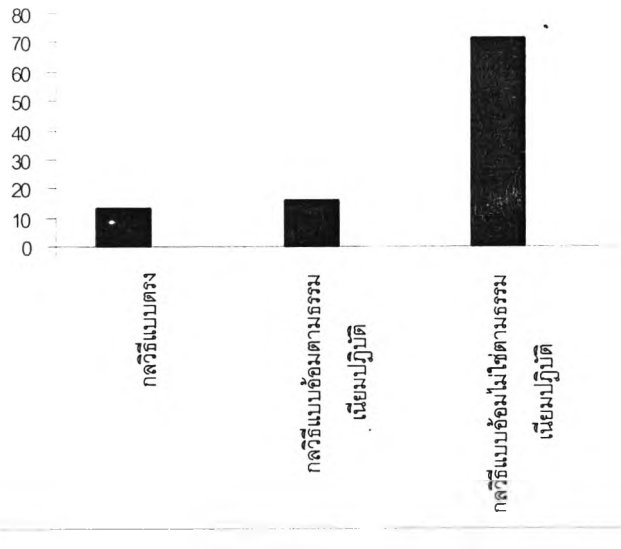

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าโดยรวมแล้วกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบจำนวน 1,094 ข้อความย่อย คิดเป็น 71.36% ส่วนกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ และกลวิธีแบบตรง พบในปริมาณน้อยและใกล้เคียงกัน คือ 15.66% และ 12.98% ตามลำดับ

หากพิจารณาเฉพาะส่วนหลักของการขอร้องในภาษาไทยพบว่า มี 2 กลวิธีเท่านั้น คือ กลวิธีแบบตรง และ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ โดยผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ 240 ข้อความย่อย หรือคิดเป็น 15.66% และในขณะเดียวกันก็นิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงด้วยเช่นกัน ซึ่งปรากฏถึง 199 ข้อความย่อย คิดเป็น 12.98% แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อมในส่วนหลักของการขอร้องตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ แต่นิยมใช้กลวิธีการขอร้องทั้งแบบตรงและแบบอ้อมในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้น่าจะมีผลมาจากลักษณะของภาษาไทยที่มีคำลงท้าย คำว่า "คะ/ครับ/จ๊ะ" และคำแสดงถึงการใช้ภาษาที่สุภาพ เช่น "ขอความกรุณา", "ขออนุญาต" , "ขอรบกวน" "ช่วย" , "วาน" , "กรุณา" ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากพอสมควร ซึ่งคำเหล่านี้เมื่อปรากฏอยู่ในคำกล่าวถ้อยที่แสดงการขอร้อง (คำขอร้องที่มีส่วนหลัก) จะทำให้ลดน้ำหนักความรุนแรงของคำกล่าวถ้อยลง และยังมีผลทำให้คำพูดนั้นสุภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่าการขอร้องมีโครงสร้างที่ประกอบด้วย ส่วนหลัก และส่วนขยาย ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวประกอบไปด้วยกลวิธีการขอร้อง จำนวนทั้งสิ้น 3 กลวิธี และในแต่ละกลวิธีสามารถจำแนกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ดังนั้นเพื่อความละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบให้เห็นอัตราการใช้กลวิธีย่อยของการขอร้องในที่พบแต่ละกลวิธี ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีย่อยของการขอร้องในภาษาไทย

ส่วนของโครงสร้าง	กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ
ส่วนหลักของการขอร้อง (Head act)	1 กลวิธีแบบตรง (direct strategies)	1.1 การกล่าวเชิงคำสั่ง	8	0.52
		1.2 การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	131	8.55
		1.3 การบอกความต้องการของผู้พูด	60	3.91
	2 กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional indirect strategies)	2.1 การบอกอย่างมีเงื่อนไข	32	2.09
		2.2 การถามความเป็นไปได้	178	11.61
		2.3 การแสดงความลังเลใจ	30	1.96
ส่วนขยายของการขอร้อง (Supportive move)	3 กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ (unconventional indirect strategies)	3.1 การแสดงเหตุผล	319	20.81
		3.2 การเกริ่นนำ	258	16.83
		3.3 การทักทาย	208	13.57
		3.4 การขอโทษ	92	6.0
		3.5 การขอบคุณ	59	3.85
		3.6 การให้คำสัญญา	34	2.22
		3.7 การให้ข้อเสนอทดแทน	30	1.95
		3.8 การยกย่องผู้ฟัง	32	2.09
		3.9 การเน้นย้ำคำขอร้อง	30	1.96
		3.10 การเสนอข้อต่อรองให้กับผู้ฟัง	15	0.98
		3.11 การแสดงความเกรงใจ	7	0.45
		3.12 การแสดงความกังวลใจ	10	0.65
รวม			1,533	100

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่ากลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้แสดงการขอร้องกับผู้ฟังมากที่สุด คือ การแสดงเหตุผล พบ 319 ข้อความย่อย คิดเป็น 20.81% รองลงมา คือ การเกริ่นนำ และการทักทาย พบ 16.83% และ 13.57% ซึ่งกลวิธีย่อยดังกล่าว จัดเป็นกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ

เมื่อพิจารณาแต่ละกลวิธี พบว่ากลวิธีแบบตรงมีกลวิธีย่อยทั้งสิ้น 3 กลวิธีย่อย ซึ่งผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด คือพบ 131 ข้อความย่อย คิดเป็น 8.55% ของกลวิธีย่อยทั้งหมดที่ปรากฏ รองลงมาคือ การบอกความต้องการของผู้พูด พบ 3.91% ส่วนการกล่าวเชิงคำสั่งเป็นกลวิธีย่อยที่พบการใช้น้อยที่สุด คือ 8 ข้อความย่อย คิดเป็น 0.52% เป็นที่น่าสังเกตว่า การกล่าวเชิงคำสั่งเป็นกลวิธีคล้ายกับการออกคำสั่ง และมีความสุภาพน้อยที่สุด แต่กลวิธีนี้มักจะเกิดร่วมกับการขอบคุณ ดังตัวอย่างสถานการณ์ขอให้ลูกน้องแปลเอกสาร

(47) (ณัฐวุฒิ) [แปลหน่อย] (เดี๋ยวมาเอาต้องเสร็จนะ) (ขอบใจ)

ทั้งนี้เพราะการขอบคุณจะทำให้การกล่าวเชิงคำสั่งอ่อนลง และจากผลการวิเคราะห์ยังพบอีกว่ากลวิธีนี้ในภาษาไทยไม่ปรากฏกับสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง

ส่วนกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติพบ 3 กลวิธีย่อย คือการถามความเป็นไปได้ เป็นกลวิธีย่อยที่พบมากที่สุด คือ 178 ข้อความ หรือ 11.61% ส่วนการบอกอย่างมีเงื่อนไข กับการแสดงความลังเลใจเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมใช้พบปริมาณที่ใกล้เคียงกัน คือ 2.22% และ 1.95% ตามลำดับ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าทั้ง 2 กลวิธีเป็นกลวิธีที่พบแต่ในส่วนหลักของการขอร้อง จึงสามารถสรุปได้ว่า กลวิธีย่อยในส่วนหลักของการขอร้องของผู้พูดภาษาไทยที่นิยมมากที่สุดคือ การถามความเป็นไปได้ เนื่องจากคำกล่าวถ้อยของกลวิธีย่อยนี้เป็นคำกล่าวที่ไม่อ้อมมากจนเกินไป และจัดเป็นกลวิธีย่อยที่มีความสุภาพค่อนข้างมาก รองลงมาคือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา การบอกความต้องการของผู้พูด การบอกอย่างมีเงื่อนไข การแสดงความลังเลใจ สำหรับการกล่าวเชิงคำสั่งเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดนิยมใช้น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่าวัจนกรรมการขอร้องจัดได้ว่าเป็นวัจนกรรมที่คุกคามหน้าของผู้ถูกขอร้อง (Brown & Levinson, 1987) เพราะตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ถูกขอร้องมิได้มีความรู้สึกว่าตนเองมีความจำเป็นหรือต้องการที่จะทำตามคำขอร้องนั้นเลย ดังนั้นถ้าผู้ขอร้องหรือผู้พูดแสดงการกล่าวถ้อยด้วยกลวิธีที่ไม่สุภาพหรือไม่เป็นที่น่าพอใจกับผู้ถูกขอร้องหรือผู้ฟัง ผู้ฟังก็อาจจะไม่ปฏิบัติตามคำขอร้องนั้นก็ได้ กลวิธีย่อยการกล่าวเชิงคำสั่ง ถือได้ว่าเป็นกลวิธีที่ไม่ค่อยสุภาพ นอกจากนี้สถานการณ์ในแบบสอบถามก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ไม่เอื้อให้ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีย่อยการกล่าวเชิงคำสั่งด้วย เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง ดังนั้นสถานการณ์ในแบบสอบถามจึงไม่เน้นความสนิทสนมของผู้พูดผู้ฟังมากนัก ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจมีผลให้ผู้ฟังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้กลวิธีนี้

กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบทั้งสิ้น 12 กลวิธีย่อย ซึ่งกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ การแสดงเหตุผล คิดเป็น 20.81% รองลงมา คือ การเกริ่นนำ (16.83%) การทักทาย (13.57%) การขอโทษ (6%) การขอบคุณ (3.85%) การให้คำสัญญา (2.15%) การยกย่องผู้ฟัง(2.09%) การให้ข้อเสนอทดแทน (2.02%) ส่วนกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้น้อยที่สุดในกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ก็คือ การแสดงความเกรงใจ คิดเป็น 0.45%

การแสดงเหตุผลในการขอร้องของผู้พูดภาษาไทย มักจะให้เหตุผลที่เฉพาะเจาจง บางครั้งก็มากกว่า 1 เหตุผล เนื่องจากผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ ดังนั้นผู้พูดจึงพยายาม

ที่จะให้รายละเอียดกับผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเห็นความจำเป็นของผู้พูด เช่นสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของลูกน้อง

(48) (คุณบุญนำ) [ดิฉันขอยืมโทรศัพท์หน่อยนะ] (พอดีวันนี้ดิฉันลืมโทรศัพท์มือถือไว้ที่บ้าน) (แล้วเมื่อสักครู่นี้ดิฉันได้รับข้อความทางเพจฯว่าให้โทรติดต่อธุระที่ต่างจังหวัดด่วน) (ขอบใจนะ)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะการให้เหตุผลของผู้พูดภาษาไทยมักจะพบคำว่า "เพิ่งนึกขึ้นมาได้" "พอดี", "บังเอิญ" และ "เผอิญ" แล้วตามด้วยเหตุผล ซึ่งคำเหล่านี้เมื่อผู้พูดใช้ร่วมกับการแสดงเหตุผลแล้วจะทำให้การกล่าวถ้อยที่แสดงเหตุผลนั้นเป็นเรื่องที่ผู้พูดมิได้ตั้งใจหรืออยากจะทำให้เกิดขึ้น แต่เป็นเรื่องที่ผู้พูดมิได้คาดคิดมาก่อน จึงทำให้ผู้พูดจำเป็นต้องทำการขอร้องผู้ฟัง เช่นในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของเจ้านาย

(49) (ท่านครับ) [ผมจะขอยืมมือถือของท่านสักครู่ได้ไหมครับ] (เพราะผมเพิ่งนึกขึ้นมาได้ว่ามีธุระด่วนต้องติดต่อกลับบ้านด่วน)

จากตัวอย่างที่ (49) จะเห็นว่าผู้พูดมีความตั้งใจตั้งแต่แรกว่าจะจัดการทำธุระให้เสร็จเรียบร้อยโดยไม่ต้องเดือดร้อนผู้ฟัง แต่ผู้พูดลืมจึงทำให้ผู้พูดต้องรบกวนผู้ฟัง ทั้ง ๆ ที่ผู้พูดมิได้ต้องการที่จะทำความเดือดร้อนให้กับผู้ฟังเลย

นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกว่า ในการแสดงเหตุผลเกือบทุกข้อความย่อย ผู้พูดมักจะเติมคำว่า "ต้อง", "ด่วน", "สำคัญ", "ด่วนมาก", "มาก", จริง ๆ" เข้าไปในการแสดงเหตุผลด้วยหรือบางครั้งก็จะย้ำเหตุผลเดิมอีกครั้ง เพื่อทำให้เหตุผลนั้นน่าเชื่อถือและทำให้คำขอร้องอ่อนลง ดังเช่นสถานการณ์ของให้ลูกน้องแปลเอกสาร

(50) (น้องครับ) (ตอนนี้พี่มีงานด่วนของบริษัทต้องรีบทำ) [พี่อยากให้น้องช่วยแปลงานให้หน่อยครับ] (พี่ไม่มีเวลาจริง ๆ)

ส่วนการแสดงความกังวลใจ เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานการณ์พบว่าสถานการณ์ที่ 5 "ขอใช้โทรศัพท์มือถือของเพื่อน" เช่น

(51) (คุณครับ) [ผมขอใช้โทรศัพท์ของคุณได้ไหมครับ] (บังเอิญผมมีธุระต้องโทรกลับบ้านด่วน) (นี่ก็ไม่รู้จะมีเรื่องเดือดร้อนอะไรหรือเปล่า)

เป็นสถานการณ์เดียวที่พบกลวิธีนี้ ซึ่งปรากฏจำนวนทั้งสิ้น 10 ครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์ที่ 5 เป็นสถานการณ์ที่มีบุคคลที่ 3 เข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้พูด และผู้พูดก็ยังไม่ทราบรายละเอียดของเรื่องราวอย่างชัดเจนเหมือนสถานการณ์อื่น ซึ่งในที่นี้ก็คือผู้พูดยังไม่ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงกับที่บ้านจึงทำให้ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีย่อยนี้ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานการณ์ที่ 8 "ขอใช้

โทรศัพท์มือถือของลูกน้อง" เป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับสถานการณ์ที่ 5 กลับไม่ปรากฏกลวิธีนี้ ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ว่าสถานการณ์ที่ 5 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางบ้านจึงทำให้ผู้พูดรู้สึกกังวัลมากกว่าปกติ เพราะผู้พูดไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าเป็นเรื่องอะไรและทำให้คิดว่าต้องเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วทางบ้านก็คงจะไม่เพจมาให้ติดต่อกลับ ในขณะที่สถานการณ์ที่ 8 เป็นเรื่องงานมิใช่ครอบครัว จึงทำให้ผู้พูดไม่รู้สึกกังวลมากนัก เพราะผู้พูดอาจคาดการณ์เรื่องของงานล่วงหน้าได้บ้างพอสมควร สำหรับกลวิธีนี้มักจะปรากฏติดกับการแสดงเหตุผล ทั้งนี้เพราะผู้พูดต้องการทำให้ผู้ฟังเชื่อว่าเหตุผลที่กล่าวออกมานั้นเป็นจริง

สำหรับกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นเพียงกลวิธีเดียวที่พบในส่วนขยายของการขอร้องในภาษาไทย ดังนั้นส่วนขยายของการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ คือ การแสดงเหตุผล ไม่ใช่การเกริ่นนำตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟุกุชิมา (Fukushima, 1996) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องของคนญี่ปุ่นกับคนอังกฤษ และงานวิจัยของมอลเคน (Mulken, 1996) ศึกษาเปรียบเทียบความสุภาพในการขอร้องของคนฝรั่งเศสกับคนดัช ที่พบว่ากลวิธีการขอร้องในส่วนขยายที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุดคือ การแสดงเหตุผลของการขอร้องเช่นเดียวกัน

4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าในสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังที่แตกต่างกันนั้นจะมีผลต่อการใช้ กลวิธีการขอร้อง หรือ ไม่อย่างไร ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบรายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีการขอร้องที่พบในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

กลวิธี	สถานภาพทางสังคม					
	ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง		ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง		ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง	
	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ
1. กลวิธีแบบตรง	63	11.27	60	11.63	76	16.59
2. กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	82	14.67	87	16.86	71	15.50
3. กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	414	74.06	369	71.51	311	67.91
รวม	559	100	516	100	458	100

แผนภูมิที่ 4 ร้อยละการปรากฏกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

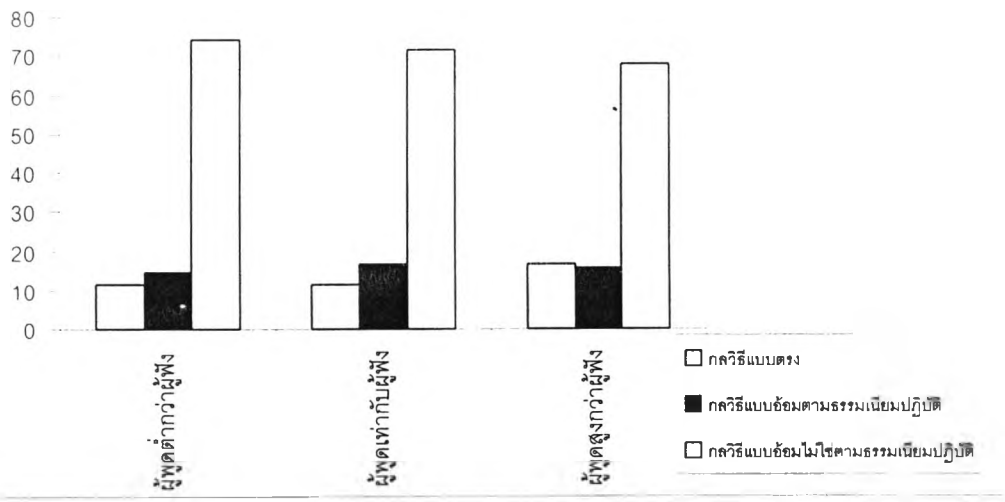

เมื่อพิจารณาโดยรวม จะพบว่าปริมาณของกลวิธีการขอร้องที่ปรากฏในสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังจากกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าจะมีปริมาณลดลงตามลำดับ คือ 559 ข้อความย่อย, 516 ข้อความย่อย และ 458 ข้อความย่อย หากพิจารณาเปรียบเทียบทีละกลวิธีในกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกันพบว่า กลวิธีแบบตรงจะใช้มากที่สุด (16.59%)ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติพบมากที่สุด (16.89%)ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติพบมากที่สุด (74.06%) กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง

อย่างไรก็ตามในทุกสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็น ต่ำกว่า เท่ากัน และสูงกว่า ก็พบว่านิยมใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติมากที่สุด แต่ก็มีประเด็นที่น่าสนใจว่าในเกือบทุกสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังจะใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติมากกว่ากลวิธีแบบตรง ยกเว้นสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง จะพบการใช้กลวิธีแบบตรงจำนวน 16.59% ซึ่งมากกว่ากลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติที่พบ 15.50%

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านสถานภาพทางสังคมในภาษาไทยพบประเด็นที่น่าสนใจของการใช้คำว่า "ขออนุญาต", "ขอความกรุณา", "ขอรบกวน" เพื่อขอความเห็นใจจากผู้ฟัง ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความถี่ของการใช้คำที่ปรากฏร่วมกับกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

คำที่ปรากฏ	สถานภาพทางสังคม			รวม
	ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง	ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง	ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง	
ขออนุญาต	7	-	-	7
ขอความกรุณา	14	4	-	18
ขอรบกวน	35	23	15	73
รวม	56	27	15	98

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่าคำเหล่านี้จะปรากฏมากขึ้นกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง โดยเฉพาะคำว่า "ขออนุญาต" จะเกิดขึ้นเฉพาะสถานการณ์ที่ผู้พูดจะต้องเป็นผู้กระทำเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง ซึ่งในงานวิจัยนี้คือ "ขอใช้โทรศัพท์" และ"ขอยืมหนังสือ" โดยผู้พูดมักจะเลือกใช้คำเหล่านี้กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง ดังตัวอย่างที่ 52 สถานการณ์ขอยืมหนังสือจากอาจารย์ และตัวอย่างที่ 53 สถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของเจ้านาย

(52) (อาจารย์ครับ) [ผมขออนุญาตยืมหนังสือจากอาจารย์ได้ไหมครับ]

(53) (ท่านคะ) [ดิฉันขออนุญาตรบกวนยืมใช้โทรศัพท์สักครู่ได้ไหมคะ] (คือพอดีเพิ่งนึกได้ว่ามีธุระด่วนต้องโทรกลับที่บ้านนะคะ)

นอกจากนี้ยังพบคำลงท้าย "คะ/ครับ" ซึ่งเป็นคำที่ทำให้คำกล่าวถ้อยอ่อนลงและสุภาพขึ้นเป็นจำนวนมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า หรือเท่ากับผู้ฟัง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาไทย กล่าวคือผู้พูดภาษาไทยจะใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงมากขึ้นในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง และยังส่งผลต่อการใช้คำลงท้ายและคำที่ขอความเห็นใจจากผู้ฟังน้อยลง ขณะเดียวกันก็จะใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังอีกด้วย

ดังได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นว่า กลวิธีการขอร้องทั้ง 3 กลวิธี สามารถจำแนกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ดังนั้นผู้วิจัยจะเปรียบเทียบให้เห็นความถี่ในการปรากฏกลวิธีย่อยในแต่สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังทีละกลวิธี ดังต่อไปนี้

4.2.3.1 กลวิธีแบบตรง

ในจำนวนกลวิธีการขอร้องแบบตรงทั้งสิ้น 119 ข้อความย่อย ผู้วิจัยพบการกล่าวเชิงคำสั่ง 8 ข้อความย่อย ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอให้ลูกน้องแปลเอกสาร

(54) (ณัฐวุฒิ) (ว่างหรือเปล่า) [แปลเอกสารให้ทีซิ] (พี่มีธุระด่วนมาก) (ช่วยพี่นิดนึงนะ) (ขอบใจ)

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 131 ข้อความย่อย ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของลูกน้อง

(55) (คุณ...) [ผมขอยืมโทรศัพท์ของคุณสักประเดี๋ยวสิ] (ขอบใจนะ)

และการบอกความต้องการของผู้พูด 60 ข้อความย่อย ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอยืมหนังสือจากอาจารย์

(56) (อาจารย์ครับ) [ผมต้องการขอยืมหนังสือเล่มใหม่ของอาจารย์ครับ]

โดยแต่ละกลวิธีย่อยพบความถี่ในการปรากฏที่จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดต่ำกว่า เท่ากัน และสูงกว่า ในปริมาณที่แตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 12 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีย่อยของกลวิธีแบบตรงในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

กลวิธีย่อยของกลวิธีแบบตรง	สถานภาพทางสังคม					
	ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง		ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง		ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง	
	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ
1. การกล่าวเชิงคำสั่ง	-	-	1	1.67	7	9 21
2. การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	39	61.90	40	66.67	52	68.42
3 การบอกความต้องการ	24	38.10	19	31.66	17	22.37
รวม	63	100	60	100	76	100

แผนภูมิที่ 5 ร้อยละการปรากฏกลวิธีย่อยของกลวิธีแบบตรงในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

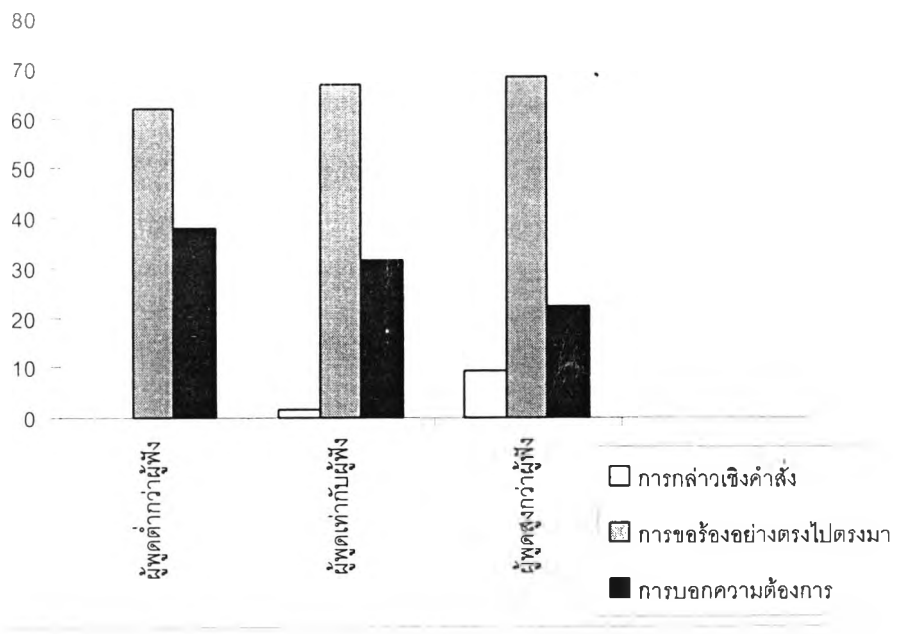

หากพิจารณาโดยรวม จะพบว่าในแต่ละสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นต่ำกว่า เท่ากัน หรือ สูงกว่า ผู้พูดนิยมใช้กลวิธีย่อยการขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด และปรากฏเด่นชัดมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังพบมากถึง 68.42% นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า "ซิ" และ "ต้อง" เพื่อทำให้คำขอร้องชัดเจนมากขึ้น โดยพบมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง

การกล่าวเชิงคำสั่ง จัดเป็นกลวิธีย่อยที่มีความสุภาพของการใช้ภาษาน้อยที่สุด พบว่าผู้พูดภาษาไทยไม่ใช้กลวิธีย่อยนี้ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังไม่ใช้กลวิธีนี้เลย ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง พบ 9.21% และเมื่อพิจารณากลวิธีย่อยการบอกความต้องการของผู้พูด พบว่าสถานภาพทางสังคมมีบทบาทต่อการใช้กลวิธีย่อยนี้ กล่าวคือในกรณีที่ผู้พูดมีนสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังพบถึง 38.10% แต่กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับหรือสูงกว่าผู้ฟังพบเพียง 31.66%และ 22.37% ตามลำดับ

4.2.3.2 กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ

กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบทั้งสิ้น 240 ข้อความย่อย สามารถจำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย คือ การถามความเป็นไปได้ 178 ข้อความย่อย ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอยืมหนังสือจากอาจารย์

(57) (อาจารย์ครับ) (ขอโทษนะครับ) [ผมขอยืมหนังสือเล่มนี้ได้หรือเปล่าครับ]

การบอกอย่างมีเงื่อนไข 32 ข้อความย่อย ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอยืมหนังสือจากเพื่อน

(58) (เธอยืมหนังสือ...มาใช่ไหม)(ใช้เสร็จหรือยัง)[หลังจากใช้เสร็จแล้ว เราขอยืมต่อนะ]

และ การแสดงความลังเลใจ 30 ข้อความย่อย ดังตัวอย่างในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์ของเพื่อน

(59) (ขอโทษครับ) [ไม่ทราบว่าผมจะขอยืมใช้โทรศัพท์สักครู่ได้ไหมครับ] (พอดีมีธุระต้องโทรกลับบ้านด่วน)

ในแต่ละกลวิธีย่อย พบความถี่ในการปรากฏจำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังได้ดังนี้

ตารางที่ 13 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีย่อยของกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

กลวิธีย่อย	สถานภาพทางสังคม					
	ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง		ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง		ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง	
	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ
1. การถามความเป็นไปได้	60	73.17	66	75.86	52	73.24
2. การบอกอย่างมีเงื่อนไข	2	2.44	14	16.09	16	22.53
3. การแสดงความลังเลใจ	20	24.39	7	8.05	3	4.23
รวม	82	100	87	100	71	100

แผนภูมิที่ 6 ร้อยละการปรากฏกลวิธีย่อยของกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ จำแนกตามสถานภาพทางสังคม ของผู้พูดผู้ฟัง

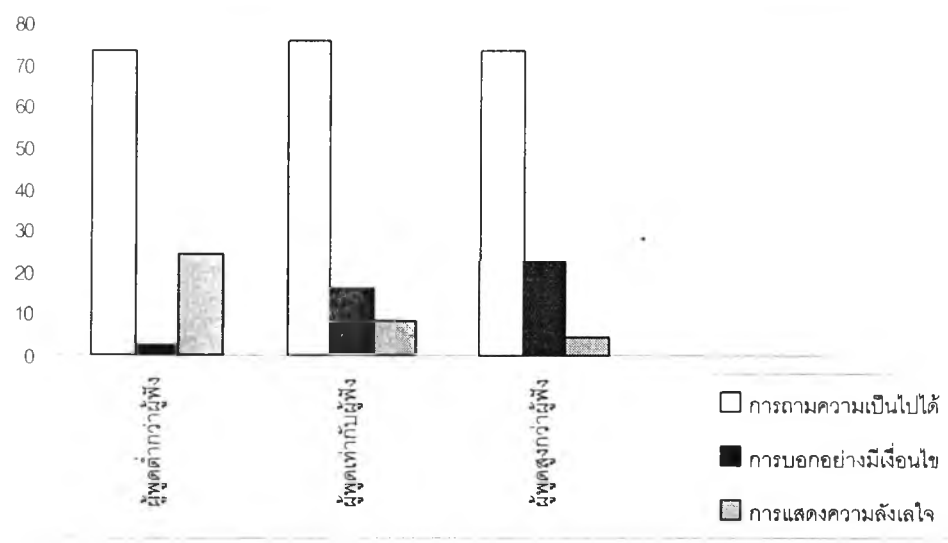

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังปรากฏกลวิธีย่อยการถามความเป็นไปได้มากที่สุด คือ 73.17% รองลงมา คือ การแสดงความลังเลใจพบ 20.39% และ การบอกอย่างมีเงื่อนไขปรากฏน้อยที่สุด คือ 2.44% ส่วนสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถาน

ภาพทางสังคม เท่ากัน พบว่า กลวิธีย่อยการถามความเป็นไปได้มากที่สุดเช่นกัน คือ 75.86% รองลงมาคือ การบอกอย่างมีเงื่อนไข 16.09% และ การแสดงความลังเลใจเป็นกลวิธีย่อยที่พบน้อยที่สุด คือ 8.05% และสำหรับสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง พบความถี่ในการปรากฏของแต่ละกลวิธีย่อยที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคม เท่ากับผู้ฟัง คือ การถามเป็นไปได้ พบ 73.24% การบอกอย่างมีเงื่อนไข 22.53% และ การแสดงความลังเลใจ 4.23%

จากลักษณะดังกล่าว เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยการบอกอย่างมีเงื่อนไข พบว่า ผู้พูดภาษาไทยมักจะนิยมใช้กลวิธีนี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมเท่ากันหรือต่ำกว่าผู้พูด ซึ่งพบถึง 16.09% และ 22.53% แต่กับสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้พูดจะไม่นิยมใช้กลวิธีย่อยนี้เพื่อเป็นการรักษาหน้าของผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้พูด จึงพบเพียง 2 ข้อความ หรือคิดเป็น 2.44%เท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยมองว่า โดยหน้าที่ของผู้ถูกขอร้องซึ่งในที่นี้คือ หัวหน้า,เจ้านาย และ อาจารย์ ต่างก็เป็นผู้ที่สามารถจะออกคำสั่ง ตั้งกฎเกณฑ์ หรือเงื่อนไขกับผู้พูดมากกว่า โดยผู้พูดมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำกล่าวต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้อยู่แล้ว ดังนั้นการที่ผู้พูดจะไปรบกวนหรือขอร้องแล้วมีเงื่อนไขจึงดูไม่เหมาสม นอกจากนี้ในสถานการณ์ "ขอยืมหนังสือจากลูกศิษย์" ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง พบการใช้คำว่า "เลย" เพื่อเพิ่มความหนักแน่นของถ้อยคำอีกด้วย ซึ่งพบเพียง 2 ครั้ง เช่นสถานการณ์ขอยืมหนังสือจากลูกศิษย์

(60) [ถ้าหนูใช้เสร็จแล้ว ครูขอยืมหนังสือเล่มนี้เลยนะ]

จากตัวอย่าง (60) ผู้พูดใช้คำว่า "เลย" เพื่อเพิ่มความหนักแน่นว่า ผู้ฟังต้องให้ขอยืม "ทันที" ที่ใช้เสร็จ จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีนี้โดยคำนึงถึงสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

สำหรับการแสดงความลังเลใจนั้น เป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงความไม่มั่นใจที่จะขอร้องผู้ฟัง จากแผนภูมิที่ 6 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีนี้มาก กล่าวคือในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังปรากฏการใช้มากถึง 20 ข้อความ หรือคิดเป็น 24.39% แต่เมื่อสถานภาพทางสังคมของผู้พูดเท่ากัน หรือต่ำกว่า พบการใช้เพียง 8.05% และ 4.23% ตามลำดับ

ส่วนการถามความเป็นไปได้เป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุดกับทุกสถานภาพทางสังคมปรากฏถึง 178 ข้อความย่อย โดยเฉพาะเมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าหรือเท่ากันกับผู้ฟัง พบประมาณ 66 ข้อความย่อย นอกจากนี้ยังมีการใช้คำเพื่อทำให้คำกล่าวขอร้องลด

ความรุนแรงลง ซึ่งคำเหล่านี้โดยทั่วไปเรียกว่า "รูปหลีกเลี่ยง" (hedge) มักจะพบมากกับกลวิธีการขอร้องแบบอ้อมของทั้ง 2 ภาษาค่อนข้างมาก ได้แก่คำว่า "บ้าง", "หน่อย", "สัก", "พอ", "สักครู่", "สักนิด", "ตรวจ", "แนะนำ" และ "อธิบาย" ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ผู้พูดภาษาไทยมักจะใช้คำเหล่านี้มากยิ่งขึ้น เมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง

4.2.3.3 กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ

การวิเคราะห์การขอร้องโดยใช้ กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ทั้งสิ้น 1,094 ข้อความย่อย สามารถจำแนกได้เป็น 12 กลวิธีย่อย โดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ความถี่ในการปรากฏกลวิธีย่อยของกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง

กลวิธีย่อย	สถานภาพทางสังคม					
	ผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟัง		ผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง		ผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง	
	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ	ความถี่ในการปรากฏ	% การปรากฏ
การแสดงเหตุผล	122	29.47	101	27.37	96	30.87
การเกริ่นนำ	105	25.36	87	23.58	66	21.22
การทักทาย	105	25.36	43	11.65	60	19.29
การขอโทษ	28	6.76	47	12.74	17	5.47
การขอบคุณ	18	4.35	21	5.69	20	6.43
การให้คำสัญญา	14	3.38	10	2.71	10	3.22
การให้ข้อเสนอทดแทน	-	-	15	4.06	15	4.82
การยกย่องผู้ฟัง	4	0.97	15	4.06	13	4.18
การเน้นย้ำคำขอร้อง	11	2.66	9	2.44	10	3.22
การเสนอข้อต่อรองให้กับผู้ฟัง	5	1.21	8	2.17	2	0.64
การแสดงความเกรงใจ	-	-	5	1.36	2	0.64
การแสดงความกังวลใจ	2	0.48	8	2.17	-	-
รวม	414	100	369	100	311	100

จากตารางที่ 14 สถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังพบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ส่วนขยายน้อยที่สุดพบเพียง 311 ข้อความย่อย เนื่องจากผู้พูดมีความเห็นว่าผู้ฟังไม่กล้าที่จะปฏิเสธผู้พูด เพราะอาจกลัวผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังที่ปฏิเสธคำขอร้อง จึงเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องใช้กลวิธีการขอร้องแบบที่ใช้ส่วนขยายเพื่อโน้มน้าวผู้ฟัง ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติโดยขึ้นอยู่กับสถานภาพทางสังคมของผู้ฟังเมื่อเทียบกับผู้พูดค่อนข้างมาก

หากพิจารณาการแสดงเหตุผลของผู้พูดภาษาไทย พบว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังพบการใช้ 30.87% แต่ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากันหรือต่ำกว่าผู้ฟัง พบการใช้ 27.37% และ 29.47%ตามลำดับ นอกจากนี้ในภาษาไทยยังพบคำว่า "บังเอิญ", "พอดี", "เผอิญ" ซึ่งแสดงถึงความไม่ได้ตั้งใจของผู้ฟังมากที่สุด (44 ข้อความย่อย) ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังอีกด้วย ลักษณะเช่นนี้แสดงว่าผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีนี้โดยคำนึงถึงสถานภาพทางสังคมของคู่สนทนามากพอควร แม้ว่าความถี่ในการปรากฏอาจจะไม่เด่นชัดมากก็ตาม

ส่วนการเกริ่นนำ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า สถานภาพทางสังคมของคู่สนทนามีผลต่อปริมาณการเลือกใช้กลวิธีย่อยนี้ กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีนี้มากขึ้นเมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง พบ25.36% เช่นตัวอย่างที่ (60)ในสถานการณ์ขอให้หัวหน้าแปลเอกสาร

(60) (ไม่ทราบว่าหัวหน้ามีเวลาว่างหรือเปล่า) [ผมต้องการให้หัวหน้าช่วยแปลบทความชิ้นนี้ให้หน่อย] (คือผมแปลไม่ค่อยได้)

ไม่เพียงแต่ปริมาณการใช้ที่แตกต่างกันยังพบการเกริ่นนำโดยใช้คำว่า "เออ", "เอ่อ", หรือ "อืมม์" ซึ่งแสดงว่าผู้พูดมีความลังเลใจในการที่จะขอร้อง ในปริมาณที่มากกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดเท่ากัน และต่ำกว่าผู้ฟัง และพบการใช้คำว่า "นี่" แทน "เอ่อ" ซึ่งเป็นคำที่เพิ่มความหนักแน่นคล้ายคำสั่งเมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง (พบ 6 ข้อความย่อย)

ส่วนการทักทายเป็นกลวิธีย่อยที่ใช้เริ่มการสนทนาเพื่อเรียกความสนใจจากอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้ฟัง) พบมากกับทุกสถานภาพทางสังคมเช่นในสถานการณ์ขอให้หัวหน้าแปลเอกสาร

(61) (หัวหน้าคะ) (ไม่ทราบว่าวันนี้ตอนเย็นหัวหน้าว่างไหมคะ) [ดิฉันอยากรบกวนให้หัวหน้าช่วยแปลบทความภาษาอังกฤษของดิฉันหน่อยค่ะ]

โดยเฉพาะกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง พบถึง 25.36% และพบค่อนข้างสูงในกรณีผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังพบ 19.29% แต่ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟังจะพบกลวิธีย่อยนี้น้อยกว่าสถานภาพอื่น ๆ คือพบ 11.65% ทั้งนี้เป็นเพราะความเท่า

เทียมของสถานภาพทางสังคม จึงทำให้ผู้พูดสามารถสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ฟังได้ง่าย นอกจากนี้ผู้พูดอาจใช้อวัจนภาษา (ท่าทาง) เช่น การยิ้ม หรือการส่งสายตา แทนการพูดได้มากกว่าสถานภาพอื่นอีกด้วย จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญกับผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าตน ด้วยการใช้คำทักทายหรือการใช้คำเรียกขาน

การให้ข้อเสนอทดแทน จะพบในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากันหรือสูงกว่าผู้ฟัง เช่นในสถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของเพื่อน

(62) [ขอยืมโทรศัพท์หน่อยได้มั้ย] (เดี๋ยวเราจ่ายค่าโทรให้นะ)

แต่ไม่พบกลวิธีย่อยนี้กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้เพราะการใช้กลวิธีย่อยนี้กับเจ้านาย หัวหน้า หรืออาจารย์ อาจทำให้คิดได้ว่า สิ่งที่ผู้ฟัง (เจ้านาย หัวหน้า หรืออาจารย์) ทำตามคำขอร้องนั้นก็เพราะได้รับสิ่งทดแทนที่ทำให้ผู้ฟังไม่ต้องเดือดร้อน จึงไม่พบกลวิธีย่อยนี้ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง เพราะผู้พูดไม่อยากจะสูญเสียความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ฟัง และยังเป็นการช่วยรักษาหน้าของผู้ฟังด้วย

ส่วนการให้คำสัญญาทุกสถานภาพของผู้พูดผู้ฟังมีปริมาณการใช้ที่ใกล้เคียงกัน คือประมาณ 3% แต่มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ลักษณะของสถานการณ์มีความสำคัญกับการเลือกใช้กลวิธีนี้เช่นกันในภาษาไทย กล่าวคือ "ขอยืมหนังสือ" เป็นเพียงสถานการณ์เดียวที่พบกลวิธีย่อยการให้คำสัญญา เช่น

(63) (อาจารย์ครับ) [ผมอยากจะขอยืมหนังสือเล่มนี้ไปดูหน่อยครับ] (รับรองว่าจะไม่ทำยับแน่นอน)

ในขณะที่สถานการณ์ "ขอใช้โทรศัพท์มือถือ" และ "ขอให้แปลเอกสาร" พบแต่เฉพาะกลวิธีย่อยการให้ข้อเสนอทดแทน

ส่วนการขอโทษ จะพบมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง คือ 12.74% ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากความเท่าเทียมกันของสถานภาพทางสังคม จึงทำให้ผู้พูดกลัวการปฏิเสธคำขอร้องจากผู้ฟัง เพราะสามารถทำได้ง่ายกว่าการปฏิเสธกับผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าหรือสูงกว่าผู้ฟัง ซึ่งจะทำให้สูญเสียความสัมพันธ์ที่มีต่อกันได้ เนื่องจากผู้ฟังไม่ต้องคำนึงถึงการรักษาหน้าของทั้งผู้พูดและผู้ฟัง นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังในภาษาไทย นั่นก็คือ การใช้คำว่า "ขอประทานโทษ", "ประทานโทษ" เมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังเพียงอย่างเดียว เช่นในตัวอย่างที่ (64) สถานการณ์ขอยืมหนังสือจากอาจารย์

(64) (ประทานโทษครับ)[ไม่ทราบว่าผมจะขอยืมหนังสือสักเล่มจากอาจารย์ได้ไหมครับ] และใช้คำว่า "โทษ" ซึ่งเป็นคำขอโทษที่มีความสุภาพน้อยที่สุดกับสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากัน และสูงกว่าผู้ฟังเท่านั้น เช่นในตัวอย่างที่ (65)สถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของเพื่อน

(65) (เออ) (โทษนะคะ) [คือจะรบกวนยืมใช้โทรศัพท์จะได้ไหมคะ]

การขอบคุณ พบว่าในทุกสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมีปริมาณการใช้ที่ใกล้เคียงกันคือ ประมาณ 18-21 ข้อความย่อย แต่มีประเด็นที่น่าในใจที่คล้ายคลึงกับการขอโทษ นั่นก็คือการใช้คำว่า "กราบขอบพระคุณ" และ "ขอบพระคุณ" ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง เช่นในตัวอย่างที่ (66)สถานการณ์ขอให้หัวหน้าแปลเอกสาร

(66) (หัวหน้าคะ) (เอ่อ) (พอมีเวลาสักหน่อยไหมคะ) [คือหนูอยากให้หัวหน้าช่วยหนูแปลบทความนี้น่ะคะ] (หนูพยายามทำแล้วแต่มันยากมาก ๆ เลย) (ขอบพระคุณมาก ๆ เลยค่ะ)

การยกย่องผู้ฟัง พบน้อยโดยประมาณกับทุกสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง พบเพียง 0.97% เช่นในตัวอย่างที่ (67)สถานการณ์ขอให้แปลเอกสาร แต่จะพบสูงถึง 4.18% และ 4.06% ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าหรือเท่ากับผู้ฟัง

(67) (เนื่องจากหัวหน้าเป็นผู้มีความถนัดและเชี่ยวชาญในการแปลบทความ) [ไม่ทราบว่าจะเป็นการรบกวนจนเกินไปหรือเปล่า ถ้าดิฉันอยากจะขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าให้ช่วยแปลบทความ]

การแสดงความเกรงใจ เป็นกลวิธีย่อยที่ไม่ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง เนื่องจากการใช้กลวิธีย่อยนี้จะทำให้อำนาจที่มีอยู่ในตัวของผู้พูดลดลง ซึ่งโดยปกติแล้วผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟังมีอำนาจน้อยในการคุกคามหน้า จึงไม่ปรากฏการใช้กลวิธีย่อยนี้แต่จะพบในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าหรือเท่ากับผู้ฟัง เช่นในตัวอย่างที่ (68)สถานการณ์ขอใช้โทรศัพท์มือถือของลูกน้อง

(68) (ขอโทษนะคะ) (พอดีดิฉันมีธุระด่วนที่จะต้องใช้โทรศัพท์) [จะเป็นไปได้ไหมที่จะขอยืมโทรศัพท์ของคุณ] (เกรงใจจังเลย)

การแสดงความกังวลใจ เป็นกลวิธีย่อยที่ไม่ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง เนื่องจากการใช้กลวิธีย่อยนี้จะทำให้ผู้พูดเสียหน้า และยังส่งผลให้ผู้ฟังมองว่าผู้พูดมี

ความน่าเชื่อถือลดลง และพบน้อยในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง คือ 0.48% แต่พบมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟังคือ 2.17% ซึ่งมีความคล้ายกับการขอโทษที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้พูดกลัวการปฏิเสธคำขอร้องจากผู้ฟัง เพราะผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกันกับผู้พูดจึงสามารถทำการปฏิเสธคำขอร้องได้ง่ายมากกว่าสถานภาพอื่น

โดยสรุปกล่าวได้ว่าสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังในภาษาไทยมีบทบาทต่อการใช้กลวิธีการขอร้อง กล่าวคือในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง ผู้พูดจะพยายามไม่คุกคามหน้าของผู้ฟัง โดยการไม่ใช้กลวิธีย่อยการให้ข้อเสนอทดแทนและพยามสร้างสัมพันธ์ที่ดีด้วยการใช้กลวิธีย่อยการทักทายในจำนวนมาก และในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังผู้พูดจะใช้กลวิธีย่อยการแสดงเหตุผลมากที่สุด และไม่ใช้การแสดงความกังวลใจเพื่อรักษาหน้าของตน